Franchise Sözleşmelerinde Ticari Formun Korunması ve Haksız Rekabet

1 Ocak 2025

Franchise alan (franchisee), mal ve/veya hizmet sürümü yapma ve artırma borcunu, franchise verenin (franchisor) kurduğu franchise sistemi dâhilinde ifa eder. Franchise sözleşmesinde franchise sistemini düzenleyen hükümler, tüm işletmelerin franchise zincirinin bir şubesi gibi görünmesini ve bu suretle franchise zinciri açısından bir imaj birliği oluşturmayı hedef tutar. Franchise verenin verimli bir sistem kurup sürdürmek yoluyla franchise alana sunması ve franchise alanın bu sisteme uyması, franchise tipi dağıtım sözleşmelerinin taraflara getirdiği karakteristik borçlardandır.

Franchise sistemlerinde imaj birliği, ticari formun (trade dress) uygulanması ile sağlanır. Ticari form, müşterilerin duyu organlarına sinyaller göndererek onları söz konusu işletmeye çeken ve/veya oradan alışveriş yapmalarını sağlayan unsurların tümü şeklinde tarif edilebilir. Ticari formu oluşturan unsurlar, müşterilerin beş duyu organından bir veya birkaçına hitap edebilir. İşletmenin mimarisi, personelin giydiği belli renkteki kıyafetler, işletmeye özgü sesler veya kokular örnek gösterilebilir.

Ticari form, franchise verenin fikri mülkiyet hukuku veya haksız rekabet hukuku kurallarınca korunan gayrı maddi malvarlığı unsurlarından oluşur. Franchise alan, franchise verenin franchise sisteminin bir parçası olan ticari formu, franchise sözleşmesi sayesinde kullanır. Ticari formun franchise sözleşmesinin sona ermesinden sonra franchise alan tarafından kullanılması, haksız rekabet teşkil eder.

Somut uyuşmazlıkta davalı franchise alan, franchise sözleşmesi süresince, davacı franchise verenin yarattığı franchise sisteminin unsurlarından olan marka, işletme konsepti ve dekorasyonu eşliğinde bir pub işletmesi olarak faaliyet göstermiştir. Sözleşmenin sona ermesi akabinde, franchise işletmesinin mağaza konseptini ve dekorasyonunu değiştirmeksizin, başka marka ile aynı türden bir pub hizmetini vermeye devam etmiştir.

Davacı franchise veren, sözleşme sona ermiş olmasına rağmen, davalı tarafın aynı konsepti ve dekorasyonu kullanmasının haksız rekabete neden olduğunu ileri sürmüş ve bu nedenle uğradığı zararın tazminini talep etmiştir.

İlk derece mahkemesi, davalı franchise alanın davranışının haksız rekabet teşkil ettiğinin tespitine, bu davranışın men'ine ve davacı tarafın uğradığı zararın tazminine karar vermiştir. İlk derece mahkemesinin bu kararı, temyiz incelemesini gerçekleştiren Yargıtay 11. HD tarafından onanmıştır.

Yargıtay 11. HD, T. 26.01.2016, E. 2015/2370, K. 2016/796

MAHKEMESİ: FİKRÎ VE SINAÎ HAKLAR HUKUK MAHKEMESİ

Taraflar arasında görülen davada Fikrî ve Sınaî Haklar Hukuk Mahkemesi'nce bozmaya uyularak verilen 30/12/2014 tarih ve 2014/250-2014/301 sayılı kararın duruşmalı olarak incelenmesi davalı vekili tarafından istenmiş olup, duruşma için belirlenen 26/01/2016 günü hazır bulunan davacı vekili Av. ... ile davalı vekili Av. ... dinlenildikten sonra duruşmalı işlerin yoğunluğu ve süre darlığından ötürü işin incelenerek karara bağlanması ileriye bırakıldı. Tetkik Hakimi ... tarafından düzenlenen rapor dinlenildikten ve yine dosya içerisindeki dilekçe, layihalar, duruşma tutanakları ve tüm belgeler okunup incelendikten sonra işin gereği görüşülüp, düşünüldü:

Davacı vekili, taraflar arasında 21.09.2004 tarihli franchise sözleşmesi imzalandığını, davalının müvekkiline ait '....' ticari markası kullanarak pup işlettiğini, sözleşmenin süresinin 5 yıl olarak tayin edildiğini, sürenin sona ermesine rağmen sözleşmenin zımnen yenilendiğini, 2010 yılı Ocak ve Şubat ayı alacaklarının bulunduğunu, puplarda kullanılan markanın vazgeçilmez dekorasyonu ile konseptinin bulunduğunu, davalının müvekkiline ait bu konsept ve dekorasyonu kullanarak başka bir markayla pup işlettiğinin tespit edildiğini, bu kullanımının durdurulmasının istendiğini, haksız kullanımın devam ettiğini, esasen sözleşmenin 13. maddesinde de 1 yıl süreli rekabet yasağı öngörüldüğünü ileri sürerek ve ıslah isteminde bulunarak, müvekkilinin maruz kaldığı haksız rekabetin men'i için davalı işletmenin anılan yerde 1 yıl süre ile benzer işletme işletmesinin men'ine, bakiye cari hesap alacağı 1.550.84 TL ile 95.714.13 TL maddi ve 2.500 TL manevi tazminatın tahsiline karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

Davalı vekili, davada ticaret mahkemesinin görevli olduğunu, davacının dayandığı sözleşmenin 5 yıl sonunda sona erdiğini, kendisine ait işyerinde dekorasyon ve tasarım değişikliği yaparak '....' markasıyla faaliyet gösterdiğini, rekabet yasağının Anayasa'ya ve Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanun hükümlerine aykırı bulunduğunu savunarak, davanın reddini istemiştir.

Mahkemece, bozma ilamına uyularak yapılan yargılama ve dosya kapsamına göre, davalının sözleşmenin fiilen sona ermesinden itibaren aynı işyerinde, aynı konsept ve tasarımı kullanarak, davacının verdiği ....'dan faydalanarak yaptığı faaliyetin haksız rekabet teşkil ettiği, maddi, manevi tazminat ve cari hesap alacağının tahsili gerektiği, bozma ilamına göre maddi tazminatın KDV ilave edilmeden hesaplandığı gerekçesiyle, davanın kısmen kabulüne, 81.113,67 TL maddi, 1.550,84 TL bakiye sözleşme alacağı ve 2.500 TL manevi tazminatın tahsiline karar verilmiştir.

Kararı, davalı vekili temyiz etmiştir.

Dosyadaki yazılara, mahkemece uyulan bozma kararı gereğince hüküm verilmiş olmasına ve delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre, davalı vekilinin bütün temyiz itirazları yerinde değildir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı, davalı vekilinin bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA, takdir olunan 1.350,00 TL duruşma vekalet ücretinin davalıdan alınıp davacıya verilmesine, aşağıda yazılı bakiye 4.362,58 TL temyiz ilam harcının temyiz eden davalıdan alınmasına, 26/01/2016 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

YAZARLAR

Dr. Ozan Ali Yıldız /
ozanali.yildiz@sakyildiz.com

Dr. Burak Sak
burak.sak@sakyildiz.com

Bu sitede yer alan yazılar genel bilgilendirme amaçlıdır; hukuki görüş, danışmanlık veya avukatlık hizmeti niteliği taşımaz. Her uyuşmazlık kendi somut koşulları içinde değerlendirilmelidir.